

วิธีการดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงบรรยาย (Descriptive Research) แบบการศึกษาเชิงสำรวจ (Survey study) มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียดกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาล และศึกษาระดับความเครียดของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น

3.1 ประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ชั้นปีที่ 1 รุ่นที่ 64 วิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น ที่ฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาลในโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม 2538 ถึง 17 กันยายน 2538 จำนวน 140 คน

การศึกษานี้ใช้กลุ่มประชากรในการศึกษาโดยมีจำนวนนักศึกษานในแต่ละขนาดโรงพยาบาล ในพื้นที่แต่ละจังหวัดดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 จำนวนนักศึกษาแยกตามพื้นที่ซึ่งฝึกปฏิบัติภาครักษายาบาล

พื้นที่ฝึกปฏิบัติ (จังหวัด)	จำนวน	
	โรงพยาบาล (แห่ง)	นักศึกษา (คน)
ขอนแก่น	19	77
นครราชสีมา	10	37
กาฬสินธุ์	5	20
มหาสารคาม	1	6
รวม	35	140

ตารางที่ 3.2 จำนวนนักศึกษาแยกตามพื้นที่การฝึกปฏิบัติและตามขนาดของโรงพยาบาล

ขนาดของ โรงพยาบาล	พื้นที่ฝึกปฏิบัติ (จังหวัด)				รวม (คน)
	ขอนแก่น	นครราชสีมา	กาฬสินธุ์	มหาสารคาม	
ขนาดใหญ่	26	26	14	-	66
ขนาดกลาง	23	8	-	6	37
ขนาดเล็ก	28	3	6	-	37
รวม	77	37	20	6	140

3.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วย 3 ส่วนคือ

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับพื้นที่ฝึกปฏิบัติงาน และขนาดโรงพยาบาล

2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน โดยผู้วิจัยได้สร้างขึ้น

3) แบบสำรวจความเครียด โดยผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุง จากแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของแมคมิลแมน (Health Opinion Survey) และแบบสอบถามความเครียดของดوغانและคนอื่น ๆ (Dougan and Others)

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับพื้นที่ฝึกปฏิบัติงาน และขนาดโรงพยาบาล

เป็นคำถามที่เกี่ยวกับข้อมูล สถานที่ที่โรงพยาบาลชุมชนนั้นตั้งอยู่ในจังหวัดที่นักศึกษาออกฝึกปฏิบัติ ซึ่งได้แก่จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม และขนาดโรงพยาบาลที่นักศึกษาฝึกปฏิบัติงาน ซึ่งแบ่งเป็น 3 ขนาด คือ โรงพยาบาลชุมชนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน

เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น มีขั้นตอนและวิธีสร้างดังนี้

2.1 ศึกษาเอกสาร ตำรา งานวิจัยที่เกี่ยวกับแบบสอบถามปัจจัยด้านปฏิบัติงานของพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลชุมชน และนักศึกษาพยาบาลที่ฝึกปฏิบัติงานในโรงพยาบาลต่าง ๆ นำมาประยุกต์กับกิจกรรมการฝึกภาคปฏิบัติของนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตรบัณฑิต สร้างแบบสอบถามแบบปลายเปิดโดยแบ่งหัวข้อในการสอบถามเป็น 5 ด้านได้แก่

ก. การรับรู้ต่อระบบบริหารการฝึกภาคปฏิบัติ

ข. ลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติ

ค. การรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน

ง. สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษา กับบุคลากร (แพทย์, พยาบาล)

จ. การรับรู้ต่อระบบการนิเทศของอาจารย์จากวิทยาลัย

2.2 นำแบบสอบถามไปหากลุ่มตัวอย่างคือนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุข-
ศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 63 ซึ่งสิ้นสุดการฝึกภาคปฏิบัติแล้วจำนวน 50 คน เป็นผู้ตอบ โดยกลุ่ม
ดังกล่าวผ่านการฝึกปฏิบัติเฉพาะโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัด นครราชสีมา ภาพสนธิ์ และ
มหาสารคาม ผู้วิจัยได้ขออนุญาตหัวหน้าภาควิชาสาธารณสุขชุมชนและผู้อำนวยการวิทยาลัยเพื่อขอ
เก็บข้อมูล ซึ่งแจ้งขอความร่วมมือด้วยตนเอง ให้เวลานักศึกษาตอบแบบถามเป็นระยะเวลา 1
วัน เพื่อให้มีเวลาทบทวนปัญหาจากการฝึกภาคปฏิบัติ

2.3 เก็บรวบรวมแบบสอบถามได้คืนจำนวน 46 ฉบับคิดเป็นร้อยละ 92 นำข้อมูลที่ได้
มาแยกประเภท จัดหมวดหมู่คำตอบอีกครั้งเพื่อให้สอดคล้องกับเนื้อหาปัจจัยแต่ละด้านถือเป็น
ประเด็นหลักของเนื้อหา นำข้อมูลประกอบการพิจารณาสร้างข้อคำถามได้ 48 ข้อ โดยประกอบด้วย
ข้อคำถามที่มีข้อความเชิงนิมิตจำนวน 32 ข้อ และข้อความเชิงนิเสธจำนวน 16 ข้อ
(แสดงรายละเอียดในภาคผนวก)

ข้อคำถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน มีเกณฑ์การให้คะแนนแบบมาตราประมาณค่ากำหนด
ดังนี้

ข้อคำถามเชิงนิมิต		ข้อคำถามเชิงนิเสธ	
เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ 5 คะแนน	เห็นด้วยมากที่สุด	ให้ 1 คะแนน
เห็นด้วยมาก	ให้ 4 คะแนน	เห็นด้วยมาก	ให้ 2 คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน	เห็นด้วยปานกลาง	ให้ 3 คะแนน
เห็นด้วยน้อย	ให้ 2 คะแนน	เห็นด้วยน้อย	ให้ 4 คะแนน
ไม่เห็นด้วย	ให้ 1 คะแนน	ไม่เห็นด้วย	ให้ 5 คะแนน

เกณฑ์ตัดสินระดับความเห็นที่มีต่อปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน กำหนดดังนี้ (ประคอง กรรณสูตร,
2528)

คะแนนเฉลี่ยระหว่าง

4.50 - 5.00	อยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 - 4.49	อยู่ในระดับมาก
2.50 - 3.49	อยู่ในระดับปานกลาง

1.50 - 2.49	อยู่ในระดับน้อย
1.00 - 1.49	อยู่ในระดับน้อยที่สุด

3) แบบสำรวจความเครียดเป็นแบบสำรวจซึ่งผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงโดยยึดแนวแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของแม่มิลแลนและแบบสอบถามความเครียดของคุณแกนและคนอื่น ๆ เพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มประชากร

ซึ่งแบบสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับสุขภาพของแม่มิลแลนโดยพันเอกแพทย์หญิงบรรจง สืบสมาน แปลและเรียบเรียงจากแบบสำรวจ The Army's Neuropsychiatric Screening Adjust ซึ่ง อัมพร กลุเวชกิจ (2537) ได้นำมาปรับปรุงเพื่อทำการวิจัยเรื่องสัมพันธภาพและความเครียดของนักศึกษาพยาบาลที่ขึ้นปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับพยาบาลวิชาชีพในโรงพยาบาลศรีนครินทร์ ส่วนแบบสอบถามความเครียดของคุณแกนและคนอื่น ๆ โดย ชุศรี เลิศรัตน์เดชากุล ได้นำมาปรับปรุงหาความเที่ยงเมื่อปี พ.ศ. 2536 ได้ค่าความเที่ยง 0.91 และ วิลาวัณย์ วรศรีหิรัญ (2536) ได้นำมาทำวิจัยเรื่องความเครียดของนิสิตปริญญาโทวิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว มหาวิทยาลัยนเรศวร ปีการศึกษา 2535 ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดัดแปลงและปรับปรุงได้ข้อคำถามจำนวน 40 ข้อโดยประกอบด้วยข้อความเชิงนิมาน 38 ข้อ และข้อความเชิงนิเสธ 2 ข้อ คือข้อที่ 17 และ 20 (แสดงรายละเอียดในภาคผนวก)

คำถามเกี่ยวกับการสำรวจความเครียดมีให้เลือก 3 ระดับประกอบด้วยข้อคำถามทั้งเชิงนิมาน และเชิงนิเสธ ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้คะแนนดังนี้

	ข้อคำถามเชิงนิมาน	ข้อคำถามเชิงนิเสธ
มีความรู้สึกว่าเป็นอาการที่เกิดขึ้นบ่อย ๆ	3	1
มีความรู้สึกที่เกิดขึ้นบางครั้ง	2	2
มีความรู้สึกที่ไม่เกิดขึ้นเลย	1	3

เกณฑ์ตัดสินระดับความเครียดโดยใช้หลักการให้คะแนนแบบอิงกลุ่ม (Norms - Reference) โดยใช้คะแนนเฉลี่ยบวกลบค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานกลุ่มดังนี้

ความเครียดต่ำได้แก่ ผู้ที่มีคะแนนรวมต่ำกว่าค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

($< \bar{X} - S.D.$)

ความเครียดปานกลางได้แก่ ผู้ที่มีคะแนนรวมตั้งแต่ค่าเฉลี่ยลบด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ถึงค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($\bar{X} \pm S.D.$)

ความเครียดรุนแรงได้แก่ ผู้ที่มีคะแนนรวมสูงกว่าค่าเฉลี่ยบวกด้วยค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ($>\bar{X} + S.D.$)

3.3 การหาคุณภาพของเครื่องมือ

1) ความตรง (Validity)

(1) แบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน

ในด้านความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ได้ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ซึ่งมีประสบการณ์การปฏิบัติงานในแต่ละสาขาไม่น้อยกว่า 15 ปี คือ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาพยาบาล 2 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านสาธารณสุข 1 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านจิตวิทยา 2 ท่าน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขเพิ่มเติมความชัดเจนของเนื้อหาและความเหมาะสมทางด้านภาษา ตามความเห็นและข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ

(2) แบบสำรวจความเครียด

โดยผู้วิจัยนำแบบสำรวจความเครียดที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญชุดเดียวกันกับที่ตรวจสอบแบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน ตรวจสอบเนื้อหาและข้อคำถามนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนนำไปทดลองใช้

2) ความเที่ยง (Reliability)

นำแบบสอบถามทั้งชุดไปทดลองใช้ดังนี้

(1) การทดลองใช้แบบสอบถามและแบบสำรวจความเครียด

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานและแบบสำรวจความเครียดไปทดลองใช้กับกลุ่มนักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรสาธารณสุขศาสตร์ ชั้นปีที่ 2 รุ่นที่ 63 ซึ่งเคยผ่านการฝึกปฏิบัติงานจากโรงพยาบาลชุมชนในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 60 คน โดยขออนุญาตผู้อำนวยการวิทยาลัยการสาธารณสุขเพื่อการทดลองใช้ ในสถานที่เป็นส่วนเฉพาะโดยในห้องเรียนของนักศึกษา ในวันเวลานักศึกษาคำเนินการทดลองใช้ การทดลองใช้ให้ผู้ถูกทดสอบตอบแบบสอบถามและหากมีข้อคำถามใดไม่เข้าใจให้ทำเครื่องหมายเป็นสัญลักษณ์ เพื่อจะ

ได้ทำการสัมภาษณ์ภายหลัง เมื่อพบว่ามิปัญหาได้จัดบันทึกข้อมูลไว้ ตลอดจนระยะเวลาที่ใช้ในการทำแบบสอบถาม เพื่อจะได้นำมาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม แล้วจึงนำแบบสอบถามนี้มาหาค่าความเที่ยงโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach' s Alpha Coefficient) ได้ผลดังนี้

ตารางที่ 3.3 แสดงค่าความเที่ยงของแบบสอบถามปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาล และแบบสำรวจความเครียด

แบบสอบถาม	ค่าความเที่ยง
1) การรับรู้ต่อระบบบริหารการฝึกภาคปฏิบัติ	0.7161
2) ลักษณะงานที่ฝึกปฏิบัติ	0.6024
3) การรับรู้ต่อความสำเร็จในงาน	0.7953
4) สัมพันธภาพระหว่างนักศึกษากับบุคลากร (แพทย์, พยาบาล)	0.7408
5) การรับรู้ต่อระบบการนิเทศของอาจารย์จากวิทยาลัย	0.7152
6) ปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาล 5 ด้าน	0.8512
7) แบบสำรวจความเครียด	0.8518
ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ	0.7944

3.4 วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) ทำหนังสือจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัยเพื่อประสานงานไปยังนายแพทย์สาธารณสุขจังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ในการขอความอนุเคราะห์เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากโรงพยาบาลชุมชน 35 แห่ง ในพื้นที่ศึกษาปฏิบัติงานของนักศึกษา

2) ประสานงานกับอาจารย์นิเทศก์จากวิทยาลัยการสาธารณสุขสิรินธรจังหวัดขอนแก่น เพื่อขอรายชื่อนักศึกษาที่ฝึกปฏิบัติงาน

3) ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์เจ้าหน้าที่ของถึงนักศึกษาโดยตรงพร้อมสอดซองปิดผนึกที่เจ้าหน้าที่ของของผู้วิจัยเพื่อการตอบกลับ พร้อมทั้งแนบจดหมายชี้แจงขอความร่วมมือไปยังนักศึกษาทุกคน รวมทั้งสิ้น 152 คน ได้รับแบบสอบถามคืนจำนวน 140 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 92.11 ใช้เวลาในการเก็บรวบรวมเป็นระยะเวลา 2 สัปดาห์ (ระหว่างวันที่ 31 กรกฎาคม ถึง 13 สิงหาคม 2538)

4) ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามแต่ละฉบับก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ แบบสอบถามที่ได้รับจากการตอบกลับมีความสมบูรณ์ทั้งหมด

3.5 วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS/PC+ (Statistical Package for the Social Science / Personal Computer plus) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์มีดังนี้

1) ข้อมูลทั่วไปของนักศึกษาเกี่ยวกับพื้นที่การฝึกปฏิบัติงาน ขนาดโรงพยาบาล วิเคราะห์ด้วยการแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละ โดยจำแนกตามจังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม ส่วนขนาดของโรงพยาบาล จำแนกเป็น โรงพยาบาลขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก

2) หาความสัมพันธ์ระหว่างความเครียด และปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงานภาครักษาพยาบาล
วิเคราะห์ด้วยสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product movement correlation)
ในพื้นที่การฝึกปฏิบัติงานในแต่ละจังหวัด คือ จังหวัดขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และ
มหาสารคาม

3) หาระดับความเครียดและระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านการฝึกปฏิบัติงาน
วิเคราะห์ด้วย ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยจำแนกตามจังหวัดคือ
ขอนแก่น นครราชสีมา กาฬสินธุ์ และมหาสารคาม